

IGCSE TÜRKÇE - DENEME SINAVI

METİN KİTAPÇIĞI

Paper 1 Okuma

İçindekiler

Metin A: Yaşasın Dünya Sait Faik Abasıyanık
Metin B: Dijital Bağımlılık ve Yalnızlık
Metin C: Yapay Zekâ Ruh Sağlığımıza İyi Gelir mi?

Bu kitapçık yalnızca metinleri içerir. Cevaplarınızı soru kitapçığına yazınız.

METİN A - Yaşasın Dünya

- Hangi eli kalem tutan ondan bahsetmemiştir? Hangi Türkçe hocası talebesine bu ebedî tahrir vazifesini vermemiştir? Benim hatırladığım bahar da böyle bir tahrir vazifesinin içindeki bahardır. Bugün evimden çıkıp otobüse atladığım zaman, insanların yüzünde ve şehrin aydınlık, kalabalık çarşılarında, denizin rengi üstünde öyle bir kıpırdanış, öyle bir gülüş vardı ki Kâğıthane'ye doğru
- 5 açılmaya, ormanlara doğru girmeye hacet yoktu.
- Şehrin içinde, bu yapraksız ve ağaçsız İstanbul şehrinin kaldırımları üstünde bile baharı görmek mümkündü. Yani bahar artık şehirliyle bir realite değildir. Bir hayaldir, belki bir kış günü, ortalık poyrazla ve tipi ile altüst olurken bile gözümüzü kapayıp bir pastanede onu düşünebiliriz. Biz şehirliyle artık böyle mahlûklar olduk!
- 10 Hâlbuki bahar oradadır. Şehirden yüz metre uzaklaşır uzaklaşmaz başlar. İlk durakta otobüsten atlayarak geriye döndüm. Şehir haricine çıktım. Önce birtakım konserve kutularının, teneke ve demir parçalarının birbiri üstüne yığıldığı uçurumların, sonra kıpkırmızı çıplak bir saha üstüne yıkılmış tuğla harmanlarının arasında baharı aradım.
- Şehre ve şehirliye küsmüş vahşi köpekler sırtlarda dolaşıyorlar. Ta uzaklardan insana durup bir
- 15 dakika bakıyorlar. Sonra birdenbire kuyruklarını kısarak kaçıyorlardı. Bu tarafın şehir haricine de baharı bulmak mümkün değil. Nerededir?
- Birtakım ağaçların üstünde parça parça bir iki yıldız... Bir iki yeşillik... Bu kel ve yarı sersem çimenlerin üstündeki bu ortası sarı, kenarları beyaz çiçek midir bahar?
- Bu göz alabildiğine aydınlık, bu mavi gök, bu su... Bu şarkı söyleyen kız mıdır bahar? Kendi
- 20 kendime baharın bir yalandan, bir insan tahayyülünden başka bir şey olmadığını düşündüm. Yaz denizde yıkanan insanlar mıdır? Kış damlardan sarkan buz mudur? Bahar da bir avuç papatya, bir iki kırmızı gelincik, birkaç Çingene kızının şalvarı mıdır?
- Bahar da öteki mevsimler gibi fikrî bir şey midir? Hakikatte bahar denilen bir şey yok mudur?
- Böyle düşünürken bir yolun dönemecinde iki kişiye rastladım. Ellerini birbirlerinin beline
- 25 sarmışlardı. Bu ara bu iki kişiden dişi bol, tatlı bir kahkaha savurdu. Köpeklerin kuyruklarını kısarak moloz yığınlarından yukarıya, tepeye doğru kaçtıklarını gördüm. Tuğla harmanındaki ameleler durup ellerini gözlerine siper ederek etrafı aradılar.
- İşte o zaman, yalnız insanın baharı ne kadar arasa bulamayacağını hissettim.
- Artık ne çiçekçi camekânlarını süsleyen laleler, ne şadırvanlardaki suyu canlandıran güneş, ne
- 30 göğsü açılmış kız, ne çimenlere burnunu sokmuş çocuk, ne güneşlenen hasta, ne bastonuna dayanmış sakın yürüyen ihtiyar, ne bu papatya, ne bu gelincik, ne de yeşil burunlarını göstermiş tomurcuklar, yalnız adama baharın hakikisini getiremezler.
- Pazar günleri şehir haricinden dönen tramvaylarda yanakları kızarmış kızların kucaklarındaki kocaman pembe dallar bir hazin macera! Apartmanın avuç içi kadar bahçesindeki erik ağacı,
- 35 Beyoğlu'nda akşamları dolaşan bir Rus kadınının yaptığı ve satın aldığı bir yapma ağaçtır; vapurla geçerken Boğaziçi sırtlarındaki kuytu ağaçlıkları ise şair Bedri Rahmi yapmış veya Yahya Kemal yazmıştır. Birisinin tablosundan, ötekinin şiirinden koparıp buraya asmışlar. Yoksa böyle bir şey yoktur!
- Baharı şehir dışından şehir içine taşıyan güzel kızlar istedikleri kadar gülsünler, güneş onların
- 40 yanaklarını istediği kadar kızartmış olsun, yalnız adamın baharı yoktur.

METİN A - Yaşasın Dünya (devam)

Kâğıthane Deresi'ne varmıştım. Otlar bütün hızıyla fışkırmışlardı. Ağaçlarda tek tük hareket vardı. İstesem derhâl baharı bulurdum. Niçin bulamadım, bilmem!

45 Aşmış olduğum tepenin kuytu yerinde bıraktığım çift, hangi memleketin baharı meşhursa o meşhur baharın içindedirler. Ben topraktan taptaze, canlı, âdeta ateşli fırlamış bu taze çimenlerin içine boylu boyunca uzandığım hâlde baharı bulamıyorum.

Baharı bulamamamın sebebini bir türlü keşfedemiyorum. Fakat birçok sebepler bulabilirim: Derim ki yalnız adamın baharı yoktur. Nasıl yoktur? Yalnız adamın baharı olmaz olur mu? Yalnız adamın bir sevdiği vardır. Ve o sevgili yalnız adamın her zaman yanındadır. Her zaman rüzgârlı, esmer ve ince yüzü, perişan saçlarıyla yanı başında yürür.

50 Yalnız adam çimenlere yattığı ve ağzına bir yonca aldığı zaman ne kadar kederli, ne kadar bedbin olursa olsun aynı şehir içindeki sevgilisinin de aynı rüzgârı ve aynı ılık güneşi gördüğünü hissedip teselli bulur ya!

İşte bahar. Bu baharı bulamamak değil, sevgiliyi bulamamaktır. Bu bir hasrettir, başka bir şey değil.

Kaynak: Sait Faik Abasıyanık, Yaşasın Dünya, haz. Mehmet Can Sevinç, VakıfBank Kültür Yayınları, s. 77-79.

METİN B - Dijital Bağımlılık ve Yalnızlık

Dijital araçlar ve sosyal medya, özellikle gençlerin günlük yaşamında bilgiye ulaşma, iletişim kurma ve eğlenme amacıyla önemli bir yer tutuyor. İnsan, kendini yalnız hissettiğinde sosyal medya kullanımının bu duyguyu azalttığını düşünebilir. Ancak telefon, bilgisayar ya da tableten uzaklaştığında aynı yalnızlık duygusuyla yeniden karşılaşması da mümkündür. Bu nedenle dijital dünya, bir yandan iletişim imkânı sunarken diğer yandan bağımlılık ve yalnızlık tartışmalarının merkezinde yer alıyor.

Bu tartışmayı incelemek amacıyla Türkiye'deki üç üniversitede öğrenim gören 333 öğrenciyle bir araştırma yapıldı. Katılımcıların 149'u kadın, 184'ü erkekti. Öğrencilerin dijital bağımlılık düzeyleri; aşırı kullanım, nüks etme, hayatın akışını engelleme, duygu durumu ve bırakamama boyutlarında ölçüldü. Yalnızlık düzeyini belirlemek içinse yirmi maddelik UCLA Yalnızlık Ölçeği kullanıldı.

Araştırma sonuçları, dijital bağımlılık ile yalnızlığın aynı şey olmadığını gösterdi. Katılımcıların yalnızlık düzeylerinde cinsiyete, yaşa, kullanılan dijital araca veya internete ayrılan günlük süreye bağlı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmedi. Buna karşılık internete ayrılan süre değiştikçe dijital bağımlılığın bütün boyutlarında anlamlı farklılıklar ortaya çıktı. Başka bir ifadeyle, internette geçirilen süre bağımlılık davranışlarıyla ilişkili görünürken yalnızlığı tek başına açıklamak için yeterli değildi.

Alan yazındaki bulguların tümü birbiriyle örtüşmüyor. Bazı araştırmalar sosyal medyada geçirilen süre ile yalnızlık arasında anlamlı bir ilişki bulmazken bazıları internet kullanım süresi arttıkça yalnızlık düzeyinin de arttığını ileri sürüyor. Bu farklı sonuçlar; kullanılan ölçme araçları, katılımcıların yaşı, interneti hangi amaçla kullandıkları ve çevrim dışı sosyal destekleri gibi değişkenlerin hesaba katılması gerektiğini düşündürüyor.

Dijital araçların gençlerin yaşamını kolaylaştırdığı açıktır. Araştırma yapmak, bilgi edinmek, arkadaşlarla iletişim kurmak ve eğlenmek için kullanılan bu araçlar, bilinçli kullanıldığında yararlı olabilir. Bununla birlikte akıllı telefonların günün her saatinde erişilebilir olması, bazı gençlerin zamanlarının önemli bir kısmını çevrim içi ortamda geçirmesine ve uyku, stres, kaygı ya da derslere ilgisizlik gibi sorunlar yaşamasına yol açabilir.

Bu nedenle sorun, yalnızca ekran başında geçirilen süre değildir. Kullanımın kişinin günlük sorumluluklarını engelleyip engellemediği, bırakmakta güçlük yaşayıp yaşamadığı ve çevrim dışı ilişkilerinin yerini alıp almadığı da değerlendirilmelidir. Gençlerin sanatsal, sosyal ve fiziksel etkinliklere zaman ayırması; dijital araçlardan bütünüyle uzaklaşmadan daha kontrollü bir kullanım alışkanlığı kazanmasına yardımcı olabilir.

Kaynak: Üzgü, M. A. ve diğerleri, Üniversite Öğrencilerinin Dijital Bağımlılık ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi, Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2023, 3(1), 75-82. IGCSE çalışması için kısaltılmış ve düzenlenmiştir.

METİN C - Yapay Zekâ Ruh Sağlığımıza İyi Gelir mi?

Ödevimiz için araştırma yaparken, ilgimizi çeken bir konu üzerinde çalışırken ya da sadece bir yerde beklerken kendi kendimize oyalanmak için yapay zekâ destekli sohbet robotlarıyla konuşmak artık günlük hayatımızın bir parçası hâline geldi. Günlük yaşamda giderek daha fazla kullandığımız bu teknoloji, ruh sağlığı alanında da çeşitli amaçlarla karşımıza çıkıyor. Peki, psikoloji dünyasında yapay zekâyâ neden ihtiyaç duyuluyor?

Yapay zekâ destekli sohbet robotları, sorularımızı karşımızda bir insan varmışçasına yanıtlatabiliyor. Bu sistemler, insanların kurduğu iletişimin bağlamını ve ne anlama geldiğini kavrayabilmek için çok büyük ölçekli metin verileriyle eğitiliyor. Bu sayede yazdıklarımızı “anlıyormuş” gibi görünen, ama aslında anlamayan, akıcı ve tutarlı yanıtlar üretebiliyorlar.

Dünya genelinde ruh sağlığı için ayrılan kaynaklar ve bu alanda çalışan uzman sayısı henüz yeterli düzeyde değil. Psikolojik desteğe ihtiyaç duyan herkes bir uzmana kolayca ulaşamıyor. Ruhsal hastalıklarla ilgili farkındalığın ve ruhsal problemlerin görülme sıklığının artması da göz önünde bulundurulduğunda bu ihtiyaç daha da büyüyor.

Ancak burada durup düşünmemiz gereken önemli noktalar var. Psikoterapinin en güçlü bileşenlerinden biri, terapist ile danışan arasında kurulan güvene dayalı ilişkidir; buna terapötik ilişki denir. Karşımızdaki insanın bizi gerçekten dinlediğini, anladığını ve önemseydiğini hissetmek iyileşme sürecinin en önemli bileşenlerinden biridir. Bir yazılımın bu ilişkiyi ne ölçüde kurabileceği ise henüz yanıtını bilmediğimiz bir soru.

İnsanın yargılanmadan kabul edildiği, eleştirilmediği, çoğu zaman desteklenip onaylandığı birine ihtiyaç duyduğu gerçeği de yadsınamaz. Sohbet robotları bunu her zaman ve her yerde sağlama imkânı sunduğu için birçok insan tarafından tercih ediliyor. Fakat onlara anlattığımız kişisel bilgilerin nerede saklandığı ve kimlerle paylaşıldığı, yani veri gizliliği ve güvenliği, üzerinde dikkatle durulması gereken bir başka konu.

Bilimsel çalışmalar, yapay zekâ temelli sohbet ajanlarının yetişkinlerde depresyon belirtilerini azaltabildiğini gösteriyor. Ancak bu uygulamaların kişinin genel iyi oluş hâlini artırdığına dair güçlü bir kanıt henüz yok. Çocuklar ve ergenler söz konusu olduğunda tablo daha da belirsiz. Araştırmacılar; yanlış bilgilendirme, kriz anlarının doğru yönetilememesi ve sohbet robotlarına aşırı duygusal bağlanma gibi risklere karşı kullanıcıları uyarıyor.

Yapay zekâ destekli uygulamalar bir ilk yardım çantasına benzetilebilir. İlk yardım çantası küçük bir kesikte işimizi görür, zor bir anda bize zaman kazandırır; ancak kimse ameliyat olması gerektiğinde ilk yardım çantasına başvurmaz. Benzer şekilde yapay zekâ, ruh sağlığı alanında destekleyici bir araç olabilir fakat en azından şimdilik bir uzmanın yerini tutması söz konusu değildir.

Bu teknolojilerden en iyi şekilde yararlanmanın yolu, faydalarını ve risklerini birlikte değerlendirerek dikkatli adımlarla ilerlemekten geçiyor. Yapay zekâ, merak ettiklerimizi öğrenmek için iyi bir başlangıç noktası olabilir. Ancak gerçek destek; güvendiğimiz bir yetişkinle konuşmaktan, okulun rehberlik servisinden ya da bir ruh sağlığı uzmanından geçer. Teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin, anlaşıldığımızı hissetmenin en güçlü yolu hâlâ bir insanla kurduğumuz bağıdır.

Kaynak: Uzm. Dr. Rukiye Çolak Sivri, TÜBİTAK Bilim Genç, 30 Ağustos 2026. IGCSE çalışması için kısaltılmış ve düzenlenmiştir.